

MĂRCI SPECIALIZATE PENTRU EXPRIMAREA APROXIMĂRII ȘI A IMPRECIZIEI ÎN ROMÂNĂ VECHĂ

CAMELIA UȘURELU
Universitatea din București

Introducere

Lucrarea de față analizează aproximarea în limba română veche, atât din punctul de vedere al structurii sintactice, cât și al interpretării semantice. O caracteristică a limbii române, inclusiv în perioada contemporană, este varietatea mijloacelor (morfosintactice, lexico-semantice, fonetice) folosite pentru exprimarea aproximației și a impreciziei. Majoritatea au caracter general, fiind folosite în diferite varietăți ale limbii: numerale precedate de adjectivul nehotărât **câteva** (*câteva sute de manifestanți*), prepoziții care sugerează raportarea la un reper valoric cantitativ (*peste două hectare*); două numerale juxtapuse (*zece-cincisprezece oameni*; *o lună, două*); adverbe (**aproape** o tonă; **cam** două zile)¹.

Zafiu (2002) se ocupă de mijloacele lingvistice prin care se exprimă *nedeterminarea*. Fenomenul nedeterminării explicite este descris prin doi termeni generali, *imprecizie* și *vag*, „primul orientat spre modul de producere, al doilea spre efectul obținut” (Zafiu 2002: 364). Nedeterminarea privește fie gradul de specificare (cantitativă sau calitativă) a conținutului reprezentat, fie gradul de adevăr atribuit de locutor enunțului, fie gradul de angajare a locutorului în actul său de limbaj. Vagul poate interveni, la nivel referențial, în trei categorii de procese: identificarea, cuantificarea și determinarea.

Identificarea reprezintă desemnarea, asocierea unui referent cu un termen lingvistic (*Avea un fel de haină de blană*). *Identificarea generică* se realizează prin elemente cu semnificație foarte generală: pronume și adverbe nehotărâte (*cineva, ceva, careva, undeva, cândva, cumva*), locuțiuni pronominale și adverbiale nehotărâte (*nu știu cine, cine știe ce, te miri cum*) sau substantive cu sens generic și cu valoare de substitute (*lucru, treabă, chestie*) (Zafiu 2002: 366). Cuantificarea reprezintă indicarea cantității avute în vedere dintr-o entitate graduală sau multiplă (*Avea o mașină destul de mare*). *Imprecizia în cuantificarea unor mulțimi* se realizează prin adjective și

¹ Vezi și Stan 2009: 408.

pronume nehotărâte, când au rol de elemente partitive, prin adjective (*diverși*) sau prin construcții mai mult sau mai puțin fixe (*o mână de..., o mulțime de..., o groază de...*). Determinarea privește plasarea pe o scală prestabilită de unități de măsură și se realizează prin adverbe (*cam, circa, aproximativ, aproape, spre*), prepoziții (*pe, pe la, prin*), structuri formate prin coordonare (*între... și...*) sau prin juxtapunere de numerale (*doi-trei*) (Zafiu 2002: 368-369).

Stoian-Krieb (2011) consideră că limba română cunoaște patru tipuri de aproximare: aproximarea *propriu-zisă*, aproximarea *obținută prin nedeterminare*, aproximarea *graduală* și aproximarea *epistemică*. Dintre tipurile înregistrate și analizate de Stoian-Krieb (2011), ne vom opri, în lucrarea de față, la aproximarea *propriu-zisă*, la aproximarea *obținută prin nedeterminare* (aproximarea generică, cantitativ non-numerică, temporală și spațială) și la aproximarea *graduală*. Lucrarea noastră va avea la bază un corpus de texte variate din punct de vedere stilistic, reprezentative pentru limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea².

1. Aproximarea propriu-zisă

Aproximarea propriu-zisă reprezintă operația de apreciere a unei cantități prin raportare la un punct de reper. În româna veche, punctul de reper poate fi un număr sau un punct în spațiu. Raportarea la un număr stă la baza aproximării cantitativ-numerică, operația de evaluare numerică a unei cantități realizându-se prin construcții cu tiparul Aproximator + Număr sau Număr + Aproximator. Aproximatorul, în calitate de modificator al unui nominal, aparține, în româna veche, următoarelor clase morfologice:

a. adverb:

- (1) **ca** (*au strânsă oastea Tărâi Munténești, ca 30.000* – Costin, *Letopisețul*: 49)
aproape (*și amu făcuse aproape de 70.000 de oameni* – Costin, *Letopisețul*: 95)
mai (*au zăbăvit acolo [...] mai doi ani* – Neculce: 324)
gata (*am cheltuit pe țăzul de la moară de la Băbêni gata 3800* – Hasdeu, *Acte* (1573): 85)

b. prepoziție:

- (2) **cătră** (*cătră 70.000 de oaste ce avea tătarască* – Costin, *Letopisețul*: 44)
la (*toată oastea va hi fost la 8000 de oameni* – Costin, *Letopisețul*: 192)
până (*și să facă căzaci răiestrovi, adică de catastiv, până 40.000 de oameni* – Costin, *Letopisețul*: 124)
până la (*și alți boieri cu numărul până la 50 de capete numai de boieri* – Costin, *Letopisețul*: 96)
până cu (*singur hanul până cu 70.000 de tătari* - Costin, *Letopisețul*: 134)
până de (*Acolo șed până de 20 de ani.* – Ureche: 75)

² Lucrările avute în vedere sunt atât texte originale, cât și traduceri.

până în (*s-au apucat să le dè bani turcii câte 800 de pungi de bani pe anŭ, pân-în 25 de ani – Neculce: 154*)

c. adjectiv nehotărât:

(3) **vr(e)o** (*era și a domnilor deosebi vro 2000 de oameni – Costin, Letopiseșul: 69*)

d. două numerale juxtapuse sau coordonate disjunctiv:

(4) Deci trei domnii câte **500-600 de pungi** de bani la înoituri (Costin, *Letopiseșul: 127*)

să fie câte 2-3 oameni (DÎR: 129)

și pentru 2-3 ani de ce să-i verse sângele (Anonimul Brâncovenesc: 299)

noauo dărui rugăciuni ca doi sau trei, chemându-se de numele tău, cearere a da făgăduși (Liturghierul lui Coresi: 133)

Există și situații în care aproximarea este dublu sau chiar multiplu marcată:

e. adverb + prepoziție:

(5) **ca la** (*în număr ca la 800 de oameni – Costin, Letopiseșul: 195*)

ca de (*atuncè de vârsta sa, ca de 80 de ani – Costi, Letopiseșul: 77*)

ca pre (*au putut a strânge Coneșpolschii hatmanul oaste și leșască și căzăcească, ca pre 12.000 de oameni – Costin, Letopiseșul: 106*)

f. adverb + adjectiv nehotărât:

(6) **ca vro** (*ca vro 6000 de oameni strânsură – Costin, Letopiseșul: 59*)

g. adverb + prepoziție + adjectiv nehotărât:

(7) **aproape la vro** (*să fie strânsă aproape la vro 4000 de oameni – Iorga, SD8: 43, apud Krieb-Stoian 2011: 164*)

Frecvent înregistrată în textele din limba română veche, strategia adverbial-prepozițională se plasează în categoria *aproximării prin numeral* (engl. *number approximations*). Unui număr exact i se adaugă un cuvânt sau un grup pentru a semnala citirea „vagă” (*about 10*).³ În asemenea situații, funcția semantico-pragmatică a aproximării este, cel mai probabil, expresia *dubiului intelectual* (Zafiu 2002), prin care vorbitorul încearcă să dovedească moderația judecății sale și prudența științifică, efectul urmărit fiind credibilitatea. Aceste construcții sunt denumite *numerale prepoziționale* (engl. *prepositional numerals* la Corver, Zwarts 2006) sau *numerale cu modificatori* (engl. *modified numerals* la Nouwen 2010). Din punct de vedere sintactic, construcțiile sunt analizate ca grupuri prepoziționale adnominale.

Chanell (1994) plasează astfel de construcții în categoria limbajului vag realizat cu ajutorul cuantificatorilor vagi non-numerici, caracterul vag fiind indicat cu ajutorul unor elemente lexicale vagi (lexeme sau grupuri), și nu cu ajutorul numerelor. Substantivul din construcție este fie un substantiv colectiv semi-gramaticalizat, fie un substantiv pur lexical cu sens metaforic.

³ Vezi și Chanell 1994, Drave 2001.

2. Aproximarea obținută prin nedeterminare

2.1. Aproximarea generică

Aproximarea generică presupune non-individualizarea referentului. În funcție de tipul referentului (uman / non-uman), putem vorbi despre genericitatea persoanei și despre genericitatea obiectului. *Genericitatea persoanei* presupune „referirea nu la indivizi specifici, ci la entități colective, la grupuri (Kleiber 1990), al căror grad de nedeterminare este inerent, pentru că nu sunt precizate extensional, ci au limite neclare și caracter prototipic” (Zafiu 2003: 233-256). Genericitatea persoanei implică substituția unor nume de persoană cu termeni generici, de tipul: *unul, altul, cineva, altcineva, careva, câțiva, oricine, oarecine* etc.

În limba română veche, aproximarea prin construcții partitive și pseudo-partitive⁴ reprezintă un procedeu major de realizare a categoriei nedeterminării. Corpusul propus și analizat în lucrare indică faptul că există două tipuri majore de aproximare prin construcții partitive și pseudo-partitive:

a. aproximare generică:

(8) *mulți den derepți, cei ce lucră lu Dumnezeu* (Coresi, *Cazania a II-a*: 32)

b. aproximare cantitativă non-numerică:

(9) *Tăind mulțime de turci îi înecară în Dunăre* (Constantin Cantacuzino: 126)

În construcțiile partitive, nehotărâtele (pronume sau adjective) cer, de regulă, explicitarea totalității (Manoliu Manea 1968: 113). Prin urmare, primesc adjuncți partitivi introduși prin: *din/dintre* în limba actuală (*unii dintre ei, mulți dintre noi*) sau grupuri prepoziționale introduse prin *de* (*de + adverb: unii de acolo, mulți de aici*), cu ajutorul cărora se delimitează totalitatea din care fac parte. Cantitatea mare se exprimă în construcții de tipul *o mulțime de oameni* (*o ploaie de bani, un potop de vedete, o inundație de personalități, un stol de vedete, o turmă de candidați*⁵), iar cantitatea mică, în construcții de tipul *o mână de oameni* (*un pumn de bani, o poală de bani*).

În limba veche se înregistrează o multitudine de construcții pseudo-partitive de tipul *S1 + de + S2*, unde *S1* este un substantiv cu rol funcțional (Tănase-Dogaru, Ușurelu 2015a):

(10) *cum sânt o samă de oameni de nu le place mireasma acelora flori scumpe*
(*Șapte taine a besearecii*: 252)

În limba veche, însă, apar și cuantificatori de tipul: *un întuneric de oameni, un buluc de turci, o drâmbă de oști, o samă de stupi, o palmă de loc de sămănat, o funie de moșie, o mână de oameni* etc. (Stoian-Krieb 2011: 181-187). Interesant este cardinalul *întunerec* cu sensul de „zece mii”, calc după sl. *tīma*, frecvent în textele traduse din slavă (Frîncu 1997): *cinci înturerece, cinci întunerece, înturerece* de svinți, *înturerecu de înturerece, untunerece de untunerece*, și *mii de untunerece*. Frîncu

⁴ Vezi inventarul tiparelor partitive la Pană Dindelegan 2012; Tănase-Dogaru, Ușurelu 2015a și 2015b.

⁵ Vezi și Stoian-Krieb 2011.

(1997) consideră că în textele netraduse din slavă, precum și în cele originale acest numeral nu apare. De altfel, chiar din secolul al XVI-lea se observă tendința de a-l evita, folosindu-se numeralul *mii*, în special în textele sudice: *mii de oameni* (Cf. Frîncu 1997:130). Și corpusul nostru înregistrează acest slavonism cu forma *untunearce*, dovadă a caracterului nominal al cardinalelor cu valori mari (*untunearce* are morfologie de plural):

(11) *mii de untunearce sta înaintea lui* (Coresi, *Cazania a II-a*)

Tiparul sintactic reprezentativ pentru *aproximarea generică* este S1 + de/din/dintre + S2, unde S1 este un pronume sau un adjectiv pronominal nehotărât:

(12) *Era unii de feciorii lu Schecu Ovreaiul* (Codicele Bratul: 203)

Destui de câți fapt-au farmece (Codicele Bratul: 205)

Și fieșă-carele de noi datoriu iaste lui Dumnezeu mii de talanți (Coresi, *Cazania a II-a*: 285)

Doară cineva va creade den judeci întru el sau den farisei? (Coresi, *Cazania I*: 59)

se arată unii dentru ei foarte frumos întru ochii noștri (Evanghelie învătătoare: 194)

să nu fie niscare păcate mari den cele 7 păcate de moarte (Șapte taine a besearcii: 191)

vor împărăți din feciorii lui Ham (Antim Ivireanul, *Scrieri*: 30)

Oare iaste cineva dintr-acei ce mă ascultă (Ilie Miniati, *Cazanii*: 501)

Urul⁶ den ei nu izbândi (Psaltirea Hurmuzaki: 177)

ci au rămas din ei mulți (Antim Ivireanul, *Didahii*: 121)

de să va înșela neștine dintru voi (Varlaam: 186)

ne hrănim cu de aceste poame (Alexandria: 53)

2.2. Aproximarea cantitativă non-numerică

În structurile (pseudo-)partitive, S1 este reprezentat de un substantiv colectiv, cu rol funcțional:

(13) *înțeleaseră nărod mult den iudei* (Coresi, *Cazania I*: 156)

ieșiia în timpinarea lui tot Ierusalimul și mulțime de năroade (Evanghelie învătătoare: 150)

și le voi da cu soarte rămășițelor de poporul mieu aceastea toate (Dosoței, *Parimiile*: 103)

Și va fi vârtutea lor ca pozderiia de câlț (Dosoței, *Parimiile*: 108)

Multă seamă de oaste, oameni prinși, zic istoriile, din oastea lui Țiros au jungiată Temira cu mâna ei (Costin, *Viața lumii*: 323)

împreună cu Cara Mehmet-pașa și cu mulțime de turci (Constantin Cantacuzino: 200)

⁶ *Urul* = unul.

cum sânt o samă de oameni de nu le place mireasma acelora flori scumpe
(*Șapte taine a besearecii*: 252)

au scos și Zamoyshii oastea leșască împotriva grosimei cei tătărăști (Costin,
Letopisețul: 44)

au lovit un stol de leși (Costin, *Letopisețul*: 79)

cât să nu hie apucat a ieși un bulucă de nēmfi (Costin, *Letopisețul*: 81)

au mai lovit o drâmbă de tătari (Costin, *Letopisețul*: 74)

sânt căzaccii de neamul său ruși, rămășițele de oșteni a cnédzilor rusești
(Costin, *Letopisețul*: 123)

Analiza construcțiilor de acest tip are ca punct de plecare constatarea că ambele tipuri de structuri presupun o structură sintactică de tip (pseudo-)partitiv. În limba română modernă, construcțiile partitive pot fi partitive sau pseudo-partitive (Tănase-Dogaru 2009, 2012; Nedelcu 2009):

a. partitive:

(i) partitive cu *din* (*o sticlă din vinul acela bun*)

(ii) partitive cu *dintre* (*o parte dintre studenți*)

b. pseudo-partitive:

o sticlă de vin

În limba română veche, prepoziția *de* se folosea în mod curent cu sens partitiv propriu-zis (vezi *urul de noi*, *ura de sâmbete*). Pe măsură ce s-au format prepozițiile partitive *din* și *dintre*, *de* a devenit pseudo-partitiv.

Aproximarea generică cu pronume și adjective pronominale nehotărâte presupune o structură sintactică de tip (pseudo-)partitiv, asemănătoare cu structura unei construcții pseudo-partitive „standard”, de tipul *pahar de vin*. Construcțiile de tipul *urul den ei*, au structura sintactică asemănătoare cu cea a partitivelor „standard”, de tipul *unii dintre ei*. Atât construcțiile cu structură pseudo-partitivă, cât și cele cu structură partitivă se încadrează în tipul de „limbaj vag” obținut cu ajutorul cuantificatorilor vagi non-numerici (Chanell 1994, Drave 2001), având rolul de a accentua informația (*au perit mulți din cazaci*) sau de a umple un gol din informație (*au și perit den munténi câțva*) (Cf. Drave 2001, Jucker et al. 2003).

Aproximarea cantitativă non-numerică presupune folosirea unui substantiv colectiv în prima poziție nominală din structura (pseudo-)partitivă. În timp ce în limba română actuală, colectivele *mulțime*, *seamă*, *puzderie* etc. reprezintă elemente care au migrat spre capătul funcțional al continuumului lexical-funcțional, nemaiprimind astfel determinanți, în limba română veche, substantivele colective primeau în mod obișnuit determinanți (*altă seamă de oști*). Acest lucru ne îndreptățește să propunem o analiză a colectivelor din limba română veche ca elemente lexicale, migrarea lor spre centre funcționale având loc după secolul al XVIII-lea (Tănase-Dogaru, Ușurelu 2015b).

În cazul construcțiilor cu substantive colective, aproximarea se realizează tot cu ajutorul cuantificatorilor vagi non-numerici (Chanell 1994), iar funcția limbajului vag în acest caz este, de cele mai multe ori, accentuarea informației (spre exemplu,

accentuarea mulțimii oștilor turcești servește la scoaterea în evidență a vitejiei moldovenilor). Și în acest caz, se aplică ideea că, de multe ori, limbajul vag poate fi mai eficient decât cel precis, întrucât poartă mai multe implicații contextuale relevante.

2.3. Aproximarea temporală

Aproximarea temporală se realizează fie prin prepoziție (*până la / până în / pe la / peste*) urmată de un numeral / substantiv, fie prin adverbe temporale (*vreodată, cândva, uneori*), fie prin intermediul unor modificatori (*cu puțin / cu mult*) sau a locuțiunii adverbiale *aproape de* urmate de un substantiv:

(14) *au tărăgănat acea domnie acei domniei mai până la anul* (Costin, Letopisețul: 63)

să iasă până în patru zile cu oștile lui (Costin, Letopisețul: 45)

altele peste un an oarece cu puțin (Costin, Letopisețul: 95)

și peste puține zile au lăsat Ceahrinul (Costin, Letopisețul: 127)

Sau cine vreodată pasire dobitocită n-au vădzut sau dobitos păsărit au vădzut? (Cantemir, Istoria: 52)

cele mai de multă trecute (Costin, Letopisețul: 95)

aproape de apusul soarelui, Schinderu pașea au descălecat oastea (Costin, Letopisețul: 71)

2.4. Aproximarea spațială

Aproximarea spațială se realizează prin intermediul locuțiunii adverbiale *aproape de* urmată de un substantiv comun sau propriu, prin intermediul unei prepoziții urmate de substantiv ori prin construcția *unde de unde*:

(15) *Amu aproape de Dunăre fiind sultanu Osmanu* (Costin, Letopisețul: 77)

Mai multu ce răzbiia căzaciei pen păduri, pe la cetăți (Costin, Letopisețul: 81)

au lovit și până aproape de Tarigrad (Costin, Letopisețul: 124)

Unde și unde au rămas câte-o dugherniță (Costin, Letopisețul: 133)

3. Aproximarea graduală

Aproximarea graduală se poate exprima prin construcții în componența cărora intră un modificator (*ca / can, mai*) urmat de un adjectiv, un adverb sau un verb:

(16) *Și-i era casa can grè* (Neculce: 264)

cuvinte cani necioplite slobod (Cantemir: 101)

rămăsesă mai sângur (Neculce: 107)

fugisă mai toți în Țara Leșască (Costin, Letopisețul: 43)

Aproximarea graduală se mai exprimă, în româna veche, și printr-un adjectiv / adverb diminutival (*puținel, puțintel*), prin locuțiunea adjectivală *fără de număr* ori prin construcții de tipul substantiv + de + substantiv:

(17) *au perit puținei nēmți la trecătoarea cu podul* (Costin, Letopisețul: 143)

stoluri după stoluri au pornit la vad (Costin, Letopisețul: 53)

Concluzii

Analiza pe care am întreprins-o pune în evidență numărul mare de construcții care exprimă diferite tipuri de aproximare în limba veche, unele mărci pierzându-și rolul de aproximator în româna contemporană. Dintre tipurile de aproximare prezente în româna veche, cel mai bine reprezentate sunt aproximarea generică exprimată prin construcții (pseudo)partitive și aproximarea prin construcții cu numerale. Mărcile specializate pentru exprimarea aproximării sau a impreciziei au rol de accentuare a informației sau de umplere a unor goluri din informație.

BIBLIOGRAFIE

- Chanell, Joanna, 1994, *Vague Language*, Oxford, Oxford University Press.
- Corver, Norbert, Joost Zwarts, 2006, “Prepositional numerals”, *Lingua* 116, p. 811-835.
- Drave, Neil, 2001, “Vaguely speaking: a corpus approach to vague language in intercultural conversations”, în Pam Peters et al (eds.), *New frontiers in corpus research*, Amsterdam, New York, Walter de Gruyter, p. 25-40.
- Frîncu, C., 1997, „Morfologia”, în Gheție, Ion (coordonator), *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, București, Editura Academiei Române, p. 113-145; 319-346.
- Gramatica limbii române*, 2008, I, II, București, Editura Academiei Române.
- Jucker, Andreas H. et al., 2003, “Interactive aspects of vagueness in conversation”, *Journal of Pragmatics* 35, p. 1737-1769.
- Kleiber, Georges, 1990, *L'article le générique. La généricité sur le mode massif*, Genève, Paris, Librairie Droz.
- Manoliu-Manea, Maria, 1968, *Sistematica substitutelor în limba contemporană standard*, București, Editura Academiei Române.
- Nedelcu, Isabela, 2009, *Categoria partitivului în limba română*, București, Editura Universității din București.
- Nouwen, Rich, 2010, “Two kinds of modified numerals”, în *Semantics & Pragmatics*, volume 3, p. 1-41.
- Pană Dindelegan, Gabriela, 2012, „Sintagma partitivă în limba veche”, în Rodica Zafiu et alii (eds), *Limba română. Direcții actuale în cercetarea lingvistică (I). Actele celui de al 11-lea Colocviu internațional al Departamentului de lingvistică (București, 9–10 decembrie 2011)*, București, Editura Universității din București, p. 189–198.
- Stan, Camelia, 2009, „Cuantificarea grupurilor sintactice – Fenomene actuale”, în Pană Dindelegan, Gabriela (coordonator), *Dinamica limbii române actuale – Aspecte gramaticale și discursive*, București, Editura Academiei Române, p. 393-414.

- Stoian-Krieb, Silvia, 2011, *Mijloace lingvistice de realizare a aproximării în limba română*, București, Editura Universității din București.
- Tănase-Dogaru, Mihaela, 2012, *The Syntax of Quantity and Quality in Romanian. Prepositional Binominal Constructions*, București, Editura Universității din București.
- Tănase-Dogaru, Mihaela, Camelia Ușurelu, 2015a, “Diachronic Variation with Romanian (pseudo)partitives”, *Revue Roumaine de Linguistique*, LX, 2-3, 243-255.
- Tănase-Dogaru, Mihaela, Camelia Ușurelu, 2015b, „Exprimarea aproximării prin construcții (pseudo)partitive în româna veche”, comunicare prezentată la Colocviul internațional *Mijloace lingvistice de exprimare a impreciziei în limbile romanice*, Universitatea din București, Centrul de lingvistică comparată și cognitivism, 22-23 mai 2015.
- Zafiu, Rodica, 2002, „Strategii ale impreciziei: expresii ale vagului și ale aproximării în limba română și utilizarea lor discursivă”, în Pană Dindelegan, Gabriela (coordonator), *Perspective actuale în studiul limbii române. Actele colocviului Catedrei de limba română, 22-23 noiembrie 2001*, București, Editura Universității din București, p. 363-376.
- Zafiu, Rodica (2003), „**Tu** generic în limba română actuală”, în Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române II*, București, Editura Universității din București, p. 233-256.

Surse:

- Acte și fragmente*, în B.P. Hasdeu, *Cuvente den bătrâni. Limba română vorbită între 1550-1600*, ed. de G. Mihăilă, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p. 70-199.
- Antim Ivireanul, *Didahii*, în *Opere*, ed. de Gabriel Ștrempel, București, Editura Minerva, 1972.
- Istoriia a Alexandrului celui Mare din Machedoniia și a lui Darie din Persida împăraților (Alexandria)*, în *Cărțile populare în literatura românească*, ed. de Ion C. Chțimia și Dan Simonescu, București, Editura pentru Literatură, 1963, p. 3-84.
- Cantacuzino, Ioan, *Patru apologii pentru religia creștină și patru orații traduse în limba română la mijlocul secolului al XVII-lea de Nicolae Spătarul (Milescu)*, ed. de Eugenia Dima, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010.
- Cantemir, Dimitrie, *Istoria ieroglifică*, ed. de P.P. Panaitescu și Ion Verdeș, Editura Minerva, București, 1983.
- Codicele Bratul*, ed. de Alexandru Gafton, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2003.

- Coresi, *Tâlcul evangheliilor (1567)*, ed. de Vladimir Drimba, București, Editura Academiei Române, 1998 (= Cazania I).
- Costin, Miron, *Viața lumii*, în *Opere*, ed. de P.P. Panaitescu, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
- Costin, Miron, *Letopisețul Țării Moldovei*, în *Opere*, ed. de P.P. Panaitescu, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
- Diaconul Coresi, *Carte cu învățătură (1581)*, ed. de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici, București, Atelierele Grafice Socec & Co., 1914, (= Cazania a II-a).
- Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, ed. de Gh. Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareș și Alexandra Roman-Moraru, București, Editura Academiei Române, 1979. (=DÎR)
- Dosoftei, *Paremiile preste an, Iași, 1683*, ed. de Mădălina Ungureanu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012.
- Evanghelie învățătoare (Govora, 1642)*, ed. de Alin-Mihai Gherman, București, Editura Academiei Române, 2011.
- Ilie Miniati, *Cazanii (București, 1742)*, ed. de Cristina Crețu, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2013.
- Istoria Țării Românești de stolnicul Constantin Cantacuzino*, în *Cronicari munteni*, ed. de M. Gregorian, București, Editura pentru Literatură, 1961.
- Istoria Țării Românești de la octombrie 1688 până la martie 1717 (Cronica Anonimă despre Brâncoveanu)*, în *Cronicari munteni*, II, ed. de M. Gregorian, București, Editura pentru Literatură, 1961. (= Anonimul Brâncovenesc)
- Liturghierul lui Coresi (1570)*, ed. de Al. Mareș, București, Editura Academiei Române, 1969.
- Neculce, Ion, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. de Iorgu Iordan, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959.
- Sfântul Antim Ivireanul, *Scrieri*, ed. de Mihail Stanciu și Gabriel Ștrempel, București, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2011.
- Psaltirea Hurmuzaki*, ed. de Ion Gheție și Mirela Teodorescu, București, Editura Academiei Române, 2005.
- Șapte taine a besearecii: Iași, 1644*, ed. de Iulia Mazilu, Iași, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza”, 2012.
- Ureche, Grigore, *Letopisețul Țării Moldovei*, ed. de Mircea Scarlat, București, Editura Minerva, 1978.
- Varlaam, *Răspunsul împotriva Catihismului Calvinesc*, în *Opere*, ed. de Mirela Teodorescu, București, Editura Minerva, 1984.

SPECIALIZED MARKERS FOR EXPRESSING APPROXIMATION AND VAGUENESS IN OLD ROMANIAN

Abstract

This paper proposes a syntactic and semantic analysis of different types of approximation in Old Romanian: proper approximation, approximation obtained through indeterminacy and gradual approximation. The role of approximation in Old Romanian is to emphasize a piece of information or to fill a gap of information. It is important to note the high number of markers that work as modifiers of a nominal expressing quantitative-qualitative approximation and the markers from structures that express non-numerical quantitative approximation. An important role in expressing approximation / vagueness in Old Romanian is played by partitive structures and pseudo-partitive that includes vague non-numerical quantifiers.

Key-words: *approximation, cardinal numerals, (pseudo-)partitives, vagueness, Old Romanian.*